

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., $\frac{1}{3}$ anu
3 fl., $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frs., $\frac{1}{2}$
anu 9 frs., $\frac{1}{4}$ anu
4 frs. 50 cm.
Fóca apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.
Totu ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiú.

Anulú II.

Blaşiú 4 Iuniú 1892.

Numérulú 23.

Politică de agitaţiune.

(+) Dela inaugurarea erei consti-
tuţionale până astăzi încă nu amú avutu
fericirea de a vedé în fruntea ţerei unú
guvernú, care să fi sciutu pètrunde şi
pricepe adevérata stare a raporturilor
sociale, etnice şi religiose din patria
noastră, şi apoi să fi avutu şi inimă şi
minte spre a puté creá pentru aceste rapo-
rturi o stare normală şi corèspundétore
principiilor de dreptú şi dreptate şi
ast-felú a revèrsá mulţămire deplină
asupra tuturorú cetăţenilorú, bunăîn-
telegere şi solidaritate între tóte naţio-
nalităţile, şi linişte între tóte confe-
siunile.

Din contrá guvernele, cari s'au
succedatú delá 1867, au nemulţamitú şi
agitatu pre tótá lumea. Massele popo-
raţiunii agricole, cari forméză talpa
ţerei, apèsate de greutatea estraordinară
a sarcinilorú publice impuse de guvernú,
suntú aşa de nemulţamite, câtú saú
emigréză în ţeri străine şi mai cu samă
în România şi, departe preste mări şi
ţeri, în America, saú turburá liniştea
publică prin escese, cari abia se potú
infriná cu întregú aparatulú forţei pu-
bliche, de care dispunú organele politice.

Prin politica sa de agitaţiune gu-
vernulú a ruptú tóte legăturile, cari
potú ţiné strínse pre popórele ţerei nóstre
într'unú organismú puternicú şi sănétosú,
care să se scie însufleţi pentru acelea-şi
idealuri patriotice şi să póta resistá
victoriosú ori cărorú atacuri din afará.

În locú de a aplicá principiulú natu-
ralú „suum cuique“; în locú de a respectá
dreptulú naturalú, ce-lú are fiesce care
poporú, de a-şi puté conservá individu-
alitatea sa etnică; în locú de a da mână
de ajutorú tuturorú popórelorú, ca să-şi
pótá ajunge scopulú aspiraţiunilorú lorú
culturale; în locú de a face pártasi din
beneficiile statuluiú pre fii tuturorú na-
ţionalităţilorú: guvernele nóstre credin-
ciose tot-deuna politice de agitaţiune,
au nemulţamitú în măsurá îngrijítore
pre tóte naţionalităţile nemagiare, cari
forméză maiortatea ţerei, şi acésta au
făcutú o de dragulú unei utopii pururea
nerealisabile de a schimbá statulú nostru
dupá firea sa poliglotú într'unú statú na-
ţionalú magiarú atâtú din punctú de
vedere etnicú, câtú şi culturalú.

Cine séméná vintú, secerá furtună.
Tendinţa sistematică de a scóte limba
română prin legi şi ordonanţe nu numai
din justiţie şi administraţiune, ci şi din
şcole, nu numai din şcolele susţinute
din sudórea particulară a poporului ro-
mânú, ci chiar şi din familiile romá-
nesci, şi totú soiulú de apucături spre
a face imposibilú traiulú acestuiú poporú
ca individualitate proprie naţională, au
amărítú atâtú de tare inimile, încátú
nu este mirare, dacă astăzi vedemú pre
acestú poporú folosindu-se chiar şi de
mijloce neobicinuite într'unú statú con-
stituţionalú spre a-şi apèrá drepturile
sale firesci şi a-şi câştigá garanţa de
lipsă, ca să póta trăi, cum au tráitú şi
strámoşii lui, adecá ca românú.

Ca şi cândú însă acestea n'ar' fi
fostú de ajunsú pentru a sgudui teme-
liile, pre cari trebuie să se rađime esi-
stinţa şi viitorulú fiesce cărui statú, gu-
vernulú în anii din urmă a făcutú, să
dispará şi liniştea, ce a domnitú între
diferitele confesiuni ale patriei nóstre.

Ministrulú de culte şi instrucţiunea
publică înainte de asta cu doi ani a
datú o ordonanţă cu privire la botezarea
şi inmatricularea pruncilorú născuţi din
căsătoria persónelorú de diferite con-
fesiuni.

Prin acéstá ordonanţă a adusú
pre preoţimea catolică în poziţiunea
fórté strimtorată de a nu-şi puté
implini datorinţele sale conformú prin-
cipiilorú religieiú catolice, fără a
lovi în dispuséţiunile acelei ordonanţe,
şi ast-felú preoţimea a fostú supusá
la cele mai odiose şicanări şi cele
mai grele pedepse. De atunci pacea
între diferitele confesiuni a încetatú,
şi agitaţiunea în tótá ţera a cre-
scutú în măsurá aşa de mare, încátú
înţeleptii ţerei din casa deputaţilorú din
Budapesta au fostú siliţi a se ocupá cu
ocasiunea desbaterii budgetului mini-
steriuluiú cultelorú şi instrucţiunii pu-
bliche mai numai de aflarea unei modali-
tăţi acomodate pentru a face, să încete
acéstá agitaţiune, care şi pentru statú
póte avé urmări fórté grave.

Încápăţinarea guvernuluiú a făcutú
imposibilá deslegarea acestei cestiuni
spre mulţămirea tuturorú. Uniculú mij-
locú pentru ajungerea acestuiú scopú ar

Feuilleton.

Amintiri de călătorie.

Roma, 27 Iuniú 1890.

Frate Isidóre!

Să pornimú acum la mormintulú sân-
tuluiú Petru.

Trecemú crucişú preste Corso, apoi
prin piazza Colonna pre lângá columna lui
Marcú Aurelú, párechea columnei lui Traianú,
dupá aceea ajungemú prin câte-va strade
până pre piazza Navona, mergemú de-a lun-
gulú acestei pieţe sântite prin lupta eroică
a sântei Agnete, trecemú apoi prin multe
alte strade mari şi mici, şi acuşí ajungemú
la ponte Sant' Angelo. Puntea acésta duce
preste Tibru. În capulú ei suntú aşedate
de o parte şi de alta statuetele de marmorá
ale sântilorú Apostoliú Petru şi Paulú. Parcá
apostoliú păzescú drumulú, ce duce la loca-
şulú următoruluiú sântuluiú Petru. Pre para-
peturile punţii suntú aşedate de-a drépta şi
de-a stínga în dóue şire statue colosale de
ángerí, ce ţinú în mână uneltele patimilorú
Mântuitoruluiú. Dincolo de punte se înalţă
mausoleulú de odiniórá alú împèratuluiú Adri-

anu. Mausoleulú acesta e unú castelú in-
cunjaratú de ziduri colosale. De-asupra lui
la înălţime fórté mare stá unú ángerú cu
aripi întinse, ca şi cândú ar voi să scutèscá
cu ele cetatea. S. Gregoriú celú mare l'a
înălţatú acolo întru aducerea a minte a unei
minuni, cu care Dumneđeu a scăpatú Roma
de o mare nefericire. Acum castelulú Sant'-
Angelo cuprinde o garnisoná a Piemontesilorú.

Ne îndreptámú apoi paşii în stínga pre
lângá castelú, dămú într'o stradá nu chiarú
lungá, şi ajungemú în capulú stradei dămú
nişelú în drépta şi — étá-ne în faţa unorú
zidiri colosale şi splendide. Privimú multú
timpú la ele, şi splendórea lorú face, de ochii
noştri vedú, ce a fostú şi mai multú nu este.

Întremú mai întâiú într'unú circú. Elú
e destulú de mare şi splendidú, ca să
pótá preamări numele unuiú împèratú romanú.
Ne mirámú câtú-va timpú de dimensiunile
imposante ale acesteiú zidiri şi de strălucirea,
cu care a încărcatú Nero clădirea acésta a
sa. Într'aceea curge poporulú mereú în circú.
Fruntaşii Romei cuprindú locurile mai de
frunte, érá locurile mai de ríndú le cuprindú
ómenii de ríndú, acei ómenii, cari cu câte-va
şile mai înainte se adunaserá în cete mari
şi cutrierândú cetatea strigá ca turbaţi:

Panem et circenses! Páne nu le putea dá nici
impèratulú aşa în grabá, dar mai uşorú le
putea pregáti în circulú acesta o sèrbátóre,
careá să le fie pre placú. Cu nerábdare
nespusá aştéptá poporulú, să se încèpá odatá
producţiunile. Acuşí apare pre arená o mul-
ţime de ómenii, bărbaţi şi femei de tótá vrísta.
De pre feţele lorú străluce liniştea aceea,
careá o revarsá dintr'înşii Spiritulú Sântú,
celú ce locuesce în sufletele lorú. De alte
ori apáreau pre arená gladiatorii, ca stín-
gându-şi unulú altuia viaţa să gátèscá pu-
bliculuiú o micá desfátare. Dar cu aceşti
moşnegi, — se întrébá publiculú, — cu
pruncii aceştia, cu femeile acestea ce vre
Nero? Acum într'o lature a circului se des-
chide o pórtá, şi printr'insa ese o cétá de
fèrá adunate de prin Africa şi Asia. Fèrále
işí alegú fiesce care câte o jertfá din mul-
ţimea aceea de ómenii. Jertfele se aruncá
în genunchi, dará nu pentru a cerşi dela
ómenii graţie şi milá. Braţele şi-le întindú
în chipulú crucii, érá privirile şi-le înalţă
spre ceriú şi aşa íşi aşteptá mórtea. Dupá
câte-va clipite násipulú e roşítú de sângele
lorú. Érá din publicú ese unú urletú de
bucurie. Aşa a învèţatú Nero pre Romanii
unú chipú nou de a se desfátá.

fi fostă retragerea ordonanței ilegale și revisuirea articolului de lege 53 din 1868, care conține dispuneri contrare dreptului natural al părinților de a-și crește pruncii în religie, ce o alegă dinșii pentru familia lor.

Guvernul însă la începutul desbaterilor nu a voit să o facă acesta, ci a promis, că va delătura conflictul prin introducerea matriculelor civile pentru toți pruncii născuți din căsătorii mestecate. Noi în numărul precedent al fii noastre am arătat, că această modalitate nu numai nu va pute face, să încete conflictul și amărăciunea esistență, ci din contră va învenina și mai tare raporturile dintre confesiuni și stat.

Dar nu-i destul, că ni-se promit nise matricule civile, cari nici din punct de vedere național românesc nu se pot aproba, ci guvernul va merge mai departe cu politica sa de agitație.

În urma vorbirii, ce a ținut-o contele Albert Apponyi asupra libertății de conștiință și liberului exercițiu a oricărei religii, guvernul încă s'a învoit, să se primescă proiectul de rezoluție prezentat de Daniil Irányi, în sensul căruia guvernul este îndrumat, ca să prezente camerei un proiect de lege relativ la exercițiul liber al religiei și la egala îndreptățire a tuturor confesiunilor, de la care proiect dieta speră, că va sană toate relele, de cari suferă raporturile bisericesc-politice din patrie.

Noi însă nu sperăm nimica de la acest proiect de lege, ci din contră ne temem, că va agita și mai tare spiritele și mai cu samă va cauza multă rău bisericilor românești.

Însuși Ministrul de culte și instrucțiunea publică ne spune în vorbirea sa din 25 Mai a. c., ce va conține acel proiect de lege. Elu adică dice, „că trebuie să se creeze o lege, care să prescrie precis condițiunile, sub cari se pot organiza corporațiunile reli-

giose, se pot ridică case de rugăciune și se pot întocmi cultu divin, . . . și toate aceste așa, încât interesele statului să fie scutite în totă privința, și nici o religie să nu potă fi dispensată de la observarea rigorosă a legilor statului“.

Orî cine potă pricepe, că o astfel de lege nu însemnă libertatea bisericeii, ci înjugarea ei la carul omnipotenței statului, er cându interesele statului, cari la noi foarte ușor se confundă cu interesele guvernelor și ale elementului magiar, vor pretinde asuprirea bisericilor noastre românești, atunci însă și legea acesta va da în mâna guvernului arma cea mai puternică spre un scop atât de periculos.

De aceea trebuie să fim cu mare luare aminte la dezvoltarea lucrurilor din punct de vedere bisericesc-politic!

↳ **Deputațiunea română la Viena.** — Comitetul central al partidului național român a executat concluderea conferinței naționale din Ianuarie a. c. A compus un memorial, în care a spus situațiunea creată Românilor din țările Coronei Stului Ștefan de la anul 1867 încôce. Acest memorial l'a dus la Viena, ca să-l prezinte Monarhului. Ca efectul să fie mai mare, comitetul a aflat cu cale a intruni o deputațiune numeroasă din deosebitele clase ale poporului nostru. Deputațiunea asta în număr de preste 200 s'a intrunit la Viena Sâmbătă în 28 Mai. Deputațiunea a fost primită și încuartirată prin un comitet local compus din studenți români de la Universitatea din Viena. În ziua următoare deputațiunea a voit, să țină o intrunire în sala Casei comunale vechi, care acum e proprietatea spitalului civic și care spre acest scop a și fost închiriată cu 30 fl. Adunarea însă a fost oprită și disolvată prin poliție sub pretext de defecte formale. În urma acestora în ziua următoare s'a ținut o adunare în fauburgul Hernals în restaurantul Elterlein. La intrunirea acesta au participat și câțiva deputați antisemiți, socialiști și cehi tineri, între cari Lueger, Schneider, Sokol și alții. Din intrunirea acesta

s'a adresat Maiestății Sale o depeșă, în care președintele Dr. Rațu asigură pre Maiestatea Sa despre loialitatea neclintită a Românilor și pentru cazul, cându asuprirea voră continua. S'a mai aranjat apoi și un banchet în Prater, la care erau și participat multă lume.

Cu prezentarea memorialului a mers lucrul mai anevoe. În butul tuturor insistențelor deputațiunea n'a putut, să dobândescă audiență la Maiestatea Sa. Ministrul ungar a latere Szogyeny mai pre urmă n'a voit să stea de vorbă cu conducătorii deputațiunii, ci a plecat la Budapesta. Așa deputațiunea a trebuit să se rentorcă fără a-și ajunge scopul. Un exemplar din memorial totuși a fost lăsat în cancelaria cabinetului Maiestății Sale, ca astfel Monarhul să-l potă ceti.

Acum membrii deputațiunii s'au rentorsu erau între noi. Vom vedea, dacă învățatura primită va folosi sau ba. Pentru moment noi stăm în rezervă și așteptăm, să vedem, cum se vor mai dezvoltă lucrurile. Pre urmă ne vom spune și noi, ceea ce aflăm de bine în interesul binepriceput al poporului nostru.

Însemnătatea proprietății de pământ.

Proprietatea de pământ este fără îndoială cea mai momentosă, dară tot-o dată și cea mai sigură dintre toate speciile de proprietăți, cari constituiesc averea națională. Este momentosă, fiindcă produsele pământului ne susțin și nutresc pre toți, ele oferă materie brută pentru industria și comerț, și după ele se încasază milioane sub diverse titule în vistieria țerei. E momentosă proprietatea de pământ și din cauza, că ea nu produce numai cetățeni buni în timp de pace, cându nu e greă lucru a striga, că „ești mare patriot“, dară face, ca proprietarul cu resignațiune să-și apere pământul, care îl nutrește pre dînsul și a nutrit pre strămoșii lui, cu a căror osăminte speră, că se vor amesteca orecând și osămintele lui. Capitalistul însă, averea căruia stă din monetă și hârtii de valoare, atunci, cându patria este amenințată de inimi, ușor își adună banii și trece cu

Cum eșim de ceea lature a circului, etă se înalță înaintea noastră un palat de marmură vrednic de a fi locașul unui împărat roman. E palatul lui Nero. Întrăm într'insul. Ce strălucire adevărată împărătescă! Apusul și răsăritul au trebuit să porțe bogățiile sale la Roma, ca aci să facă plăcută viața pre sama unui om. Și încă pre sama la ce fel de om! Cum umblăm prin coridorele cele recoroșe ale palatului, vedem ici colé câte doi trei omeni întinându-se și șoptind tănic unu altuia. Cine ar și cuteză, să spună aci în casa lui Nero cu voce tare, ce cugetă, ce simțese sau ce i-se pare?

Intr'aceea însărase. Obosi de multa umblare ne urcăm pre terasa, ce se estinde de-asupra casei lui Nero, și ne aședărăm aci, să odihnim nițel. Cum ne luncă privirile pre de-asupra Romei, de-odată vedurăm, cum colo în depărtare pre delul Palatin, unu dintre cele șapte deluri, preste cari se estinde cetatea, se ivesc de-asupra unui circ flacări. Acuși vedem flacări și într'altă parte a cetății. Ne întorcem privirea într'altă lature, și etă și acolo arde. Acuși e în flacări o mare parte a Romei. Mii și mii de omeni alergă și se imbuldesc și lărmesc și se vaetă și nu-și potă ajuta. Eră aci aproape de noi stă lângă balustrada

terasei un om și privește la marea de flacări. În mână ține un volum de papir. Elu se placă pre parapet și privește, câtu privește, eră apoi îndreptându-se începe a declamă cuvintele, cu cari Homer depinge arderea Troiei. În lumina roșetică, ce Roma arde și aruncă până la înălțimea, în care ne aflăm, recunoștem în omul acela pre Nero și îngrozindu-ne de elu părăsim terasa și palatul.

Eșim din palat de ceea lature și ajungem în grădina împărătescă. Într'aceea înoptase. Lume multă se preumblă pre cărările cele largi ale parcului împărătesc, gustându după arșița zilei revenela nopții recoroșe. Dora suntem la dricul verei, și omeni prin urmăre nu se preumblă ziua în căldura cea mare, ci cându noptea mai recoresce aerul. Cetiserăm multe despre decaderea Romanilor, dară totuși nu ne puteam închipui, că un popor ar pută să decaș până la brutalitate. Acum însă ne convinsurăm, că și asta e cu putință. Lume se preumblă veselă, că i-se oferesce o desfătare nouă. Și ce desfătare! Multime de omeni bătrâni și tineri și chiar și femei și prunci sunt ainași pre nise stlpi. Imbrăcămintea lor e rășină, și ei ard, ca să servescă de torțe și se lumineze cărările parcului. Vina lor este, că sunt creștini.

Acum se aude tropot de cai și zuretură unei căruțe. Ne dăm și noi în lături, ca să facem locu căruței. Etă sosese. Într'insa șede unu singuru om; elu ține frunte. E Nero. Mulțimea îl aclamăză intru mulțămită, pentru că l'a gătit spectacolul acesta nou.

Dar nu-i așa. Noi acestea nu le-am vădit, ci numai ne aduserăm aminte de ceea ce a scris Tacit despre Nero, și acelea lucruri se prezintă numai înaintea ochilor nostri sufletesci. Acum nu mai e așa. Aci în locul acesta s'au adevărit canicările cuvintele psalmistului: *Trimite-vei spiritul tău, și se vor zidi, și vei înoi fața pământului.*

Noi stăm lângă obeliscul cel înalt din mijlocul pieței sântului Petru. Aci în locul acesta a fost odinioară circul lui Nero, și pământul acesta l'a dat în Roma mai întâi sângelui martirilor, ca după aceea timp de trei vécuri să nu înceteze mai multă a curge. După pământul Palestinei acesta e deci locul cel mai sânt de pre fața pământului.

De colo de pre virful obeliscului strălucce crucea, acum mai mult nu nebuie și smintelă, ci trofeu de învingere, eră pre stlplu, pre care e aședat monolitul acesta egipten, sunt gravate cuvintele: *Vicit leo*

capitalul său în o țară, unde domnesce liniște și pace, și unde și-l poate face fructifer mai sigur. Dară e și cea mai sigură avere proprietatea de pământ. Ea nu e așa espusă schimbărilor, ca hârtiile de valoare, este scutită și de foc și de furt, și este mai ales scutită de conversiunile financiare, ce se întâmplă cu hârtiile de valoare în profitul statului, dară în dăuna proprietarilor de atâr hârtii. Pământul și dacă nu ar respălă în unu an sau doi ostenelele muncitorului, o respălă în mulți indoiți și împătrat. Capitalul elocut în hârtii de valoare ori alte obligațiuni prin bancrotarea creditorilor poate fi într'ună momentu perdut sau totu sau celu puțin în parte.

Țările apusene, cari ore-când erau entusiasmăte pentru sistemul economic comercial și industrial în detrimentul agriculturii, ađi cu ori ce preț voescu, să ridice și întărescă clasa agricultorilor. În Anglia însuși statul voescu, să cumpere moșii spre a le împărți între singuratici pre lângă solvirea unor rente anuale după sistemul renumitului economist american George Henry. Era în Franța s'a înființat de curând o reuniune a proprietarilor creștini. Reuniunea proprietarilor creștini și-a ținut prima adunare la 11 Mai în Paris sub presiulul arhiepiscopului de Nancy, Msgr. Turinaz. Cu ocaziunea aceea numitul arhiepiscop s'a exprimat despre proprietatea de pământ în chipul următor: „Eu până acum am considerat de nelușmănată posesiunea de pământ, ađi însă vedu, că aceea este cea mai statornică avere. Acastă proprietate nu se perde așa iute, cum esperiam, că se întâmplă în timp de bancroturi cu averea provenitoare din operațiuni financiare. În realitate proprietarul de pământ totdeuna va avé mai mare influință asupra economilor dela sate, decâtu are fabricantul asupra lucrătorilor dela orașe. În diecesa mea observu la țera o despopulare înspălmântătoare, ce este a se ascrie concursului poporului la orașe. Și ore ce va fi din omul dela sate, care cu atâta poftă alergă la oraș? Va fi anarchistu! Dacă se va fi duplicat populațiunea Germaniei, ea va

pute cuprinde Franța fără lovituri de sabie. Și ore pentru ce? Pentru-că copilul franceș s'a depărtat de cornele plugului, și așa nu este, cine să apere patria. Măntuim patria, cându împedăm grămădirea la orașe. Proprietarul de pământ să se pricepă însuși la economie. Trebuie să viziteze țerenimea chiar așa, precum facu ed visitațiuni canonice. Preotul local și domnul de pământ sau proprietarul sunt avisați a se ajută imprumutat, și amdoi să se intereseze de țereni.“

Poporul nostru dela sate aprăpe în totalitatea sa e agricultor. Din produsele pământului său se susține pre sine, susține școla, biserica și statul și contribuie după putință și pentru alte scopuri umanitare și culturale. De aceea datorința inteligenței noastre este a-lu învăța, să și lucre pământul raționalu, să nu-lu îngreuneze cu datorii și să nu-lu vinđă ușor, și dacă totuși ar fi silitu, să o facă acesta, de-a-lu unu individ, dela care speră, că-lu va răscumpără ore-cându dacă nu vinđătorul, celu puțin fiil ori nepoții lui. Cu deosebire să avem grije, ca poporul să nu fie păgubit cu ocaziunea segregărilor și a comasărilor, aducându-ne pururea aminte, că „*alú cui este pământul, a aceluia este și țera*“.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

În lungile debateri generale asupra budgetului prezentat de către ministrul de culte și instrucțiunea publică o cestiune de cea mai mare importanță pentru clerul nostru, cestiunea congruei a fost atinsă numai ca în trecăt de unil deputați în cuvintările lor. Deși această cestiune o recunosc toți ca urgentă, totuși ministrul nu se grăbesce cu rezolvarea ei. Protestanții din Ungaria în sinódele lor încă s'au ocupat de afacerea congruei constatându, că în cele 4 districte episcopesci (?) dintre 638 păstori sufletesci sunt 259, a căroru venit anual este sub 800 fl., era dintre învățători 92 au salare sub 300 fl. Acești numeri arată, câtu de bine stau în privința ma-

terială păstorii sufletesci și docenții protestanților față cu ai nostri. Ei așteptă, ca statul să le creeze fonduri speciale pentru îmbunătățirea salarelor, și se poate, că așteptarea lor să se implinescă, căci puterea statului este în mâna lor. Noi însă însi-ne trebuie să ne îngrijim de fondurile necesare la susținerea școlilor și bisericilor noastre, atât de amenințate în împrejurările actuale.

La serbarea jubileului de încoronare se va prezenta în Budapesta întregu episcopatul catolic din Ungaria.

Roma.

După ce aspirațiunile naționale au început, să centurbe pacea bisericii și în Statele-Unite nord-americane, așa câtu la umplerea mai fiesce căru scaun episcopesc se înscenă între catolici mișcări cu intențiunea de a efectui, ca episcopul să fie de acea naționalitate, de care este și partea preponderantă a credincioșilor, prefectul Propagandei Em. Sa Cardinalul Ledochowski din incredințarea Sântiei Sale a îndreptat o epistolă către episcopatul american, prin care se recunosc ca îndreptătită dorința poporului de a avé preoți de naționalitatea sa, dară totu odată se facu atenți episcopii, să capaciteze poporul, că deși uniunea americană s'a născut din concursul mai multor naționalități, totuși ea constituie o singură națiune, prin urmare să nu conturbe pacea bisericii prin atâr tendințe, împlinirea căroră este stricătiosă și aprăpe imposibilă din punctu de vedere bisericescu și religiosu. Sunt rari acei bărbați, cari întrunesc virtuțile recerute pentru unu episcop, și chiar pentru aceea se desaprobă tendințele Americanilor. Se speră, că epistola această va și avé efectul dorit.

Franța.

Este cunoscutu cetitorilor nostri, că guvernul franceș a confiscat salarul mai multor episcopi catolici, fiindu-că aceștia prin circularele lor au făcutu

de tribu Iuda. *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.* Ele vestesc vécurilor, că martirii au înălțat aci crucea ca semn alu învingerii sale după lupta cea mai eroică dintre toate luptele, cari le-au luptat omenii pentru adevăr și dreptate. Era în drépta și în stînga dela obeliscu două fântâni săritore aruncă dintru sine la înălțime mare și în toate părțile bogăție de apă însemnându bogăția darului, ce s'a revărsat preste tota lumea, și picurii apei formăză în aeru curcubeii frumoși, ca ei să simbolizeze, că Dumneșu s'a împăcat cu zidirea mânilor sale.

Ne aflăm în mijlocul unil areal de forma cercului și de o mărime de cinc hectare. Acesta e piața sântului Petru. Ea este încunjurată de mărire. În fundul ei se înalță nu palatul lui Nero, ci basilica Vaticană în maiestatea sa împărătescă, era de-a drépta și de-a stînga încurjură piața colonada lui Bernini. Cele două semicercuri ale acestei colonade samănă cu două brațe, cari și-le întinde biserica sântului Petru pentru a strînge la sinul său cu iubire pre toți cei ce vin, să o cerceteze. Ori dacă ai în vedere, că aci se întinesc popórele dela răsărită și dela apus, dela mēdă și dela mēdănopte, ca să venereze împreună pre s. Petru și pre următorul lui, atunci poți afla aci împlinirea cea mai frumoasă a provocării,

ce o îndreptă Dumneșu bisericii sale prin profetul său Isaie: *Ridică împrejurul tău ochii tăi și veđi pre toți: etă s'au adunat și au venit la tine. Lărgesce locul cortului tău și pieile corturilor tale le întinde, nu te scump, lungesce funiile tale, și pocumpii tăi întepenesce-ți.*

Bernini a creat aci în colonada acesta încinciat unu cap'd'operă în fața basilicii sântului Petru, carea este marele cap'd'operă alu lui Michel Angelo. Greutatea cea mai mare, ce se opunea lui Bernini, nu o formă dimensiunile cele colosale ale colonadei, ci o formă problema de a crea basilicii în colonada acesta o rivală demnă, așa de demnă, câtu din lupta lor nici una dintr'usele să nu Iese învingătoare, ci din contră rezultatul luptei să fie o armonie câtu mai deplină a acestor două zidiri gigantice. Colonada acesta cu boltiturile sale colosale și totuși ușore oferesce ochilor perspectiva cea mai minunată, și coróna statuelor de Sânti, ce o pórta ea de-asupra sa, își aducă aminte de cuvintele, ce le rostesc în Apocalipsă Melul despre martirii cei din jurul scaunului său: *Aceștia sunt, cei ce au venit din necas mare, și și-au spălat hănele și și-au albit hănele sale în sângele Melului. Pentru aceea sunt înaintea scaunului lui Dumneșu.*

Căci ei sunt întru adevăr înaintea

scaunului lui Dumneșu. Colo în fundul pietei se înalță acoperimintul acestui scaun alu Impăratul împărător. Aci sub scaunul acesta și sub acoperimintul lui e depusă pétra aceea, pre carea Christos a zidit biserica sa. Michel Angelo a conceput la bētrânețe planul acestui acoperimintu mai măreț decâtu toate zidirile ricate de mână omensc. Elu a imitat și a întrecut cupola lui Brunelleschi din Florența. Se dice, că artistul acesta neîntrecut privind cu mirare la minunatul și colosalul Pantheon alu lui Agripa să fi rostit cuvintele: *Eú te voi aședă în aer!* Și elu a și împlinit cuvintele acestea. Înălțimea basilicii e deja colosală, și cupola se ridică de-asupra ei până la o înălțime de două sute de metri, era diametrul ei e de preste șese decimetri. Se dice, că turnul bisericii Notre-Dame din Paris, dacă s'ar aședă de desubtul acestei cupole, ar ajunge numai până acolo, unde se începe hemisfera cupolei. Și cu toate că proporțiunile ei s'au de mari, înfățișarea ei e așa de ușor, câtu și-se pare, că nisce mână nevedute o țin în aer.

Dară pentru astă sară ajungă atâta. Mâne dimineță voi cercă, să-ți împărtășesc impresiunea, ce a făcut o biserica însăși asupra-mi.

Vlctor.



atentă poporul la datorințele sale creștinesci și în afaceri politice. Catolicii francezi, a căror liberalitate și alipire de biserică e proverbială, s'au îngrijit, ca devotații săi prelați să nu ducă lipsă, și au făcut colecție în favorul lor. Numai la redacțiunea ziarului „Eclair” au încurs până acum 31,000 frs pentru episcopul din Montpellier, 19,353 frs pentru arhiepiscopul de Avignon, 12,351 frs pentru episcopul de Valence, 22,350 frs pentru episcopul de Nîmes și 18,889 frs pentru episcopul de Riviers. Aceste oferte benevole sunt pentru episcopii persecutați de guvernul unu puternic îndemnat de a pași cu rezoluție bărbătească contra tendințelor păgănesce ale guvernului francez. Episcopul de Orleans mai de curând a decherat ministrului de culte, că va amplifica catechismul diecesan cu unele capitule „despre datorința părinților de a-și trimite pruncii numai la școlile creștine acreditate, și despre datorințele primarilor, consilierilor comunali și a cetățenilor catolici de a-și deprinde drepturile politice amăsurați principiilor religioase creștine”. Se înțelege dela sine, că guvernul republican va confiscă și salariul acestui episcop.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa deputaților, după ce a petrecut aproape două săptămâni cu dezbaterile generale asupra bugetului ministrului de culte, a trecut la dezbaterile speciale, care sperăm, că va fi mai scurte. În decursul dezbaterii generale s'a putut convinge ministrul Csáky, că politica sa față cu biserică nu mulțamește nici chiar pe deputații guvernamentali, și că prin faimoasa ordinațiune din 26 Febr. 1890, care nu se observă din partea clerului catolic, ministrul numai s'a compromis. Dl. Csáky, ca să nu-și pierdă popularitatea, a declarat în ședința parlamentară din 25 Maiu, că proiectul de rezoluțiune cu privire la libertatea de cult și egala îndreptățire a tuturor confesiunilor corespunde intențiilor guvernului, și că dînsul e gata a pregăti un proiect de lege în sensul acelei rezoluțiuni. De douăzeci de ani în fiesce care anu a propus Irányi introducerea deplinei libertăți de cult în Ungaria, dară vocea lui nu a fost ascultată, pre când în anul acesta toate partidele reprezentate în parlamentul ungar se arată insuflete pentru propunerea dînsului, căci așa pretinde liberalismul.

Austria.

Proiectul de lege pentru regularea valutei, prezentat camerei deputaților în săptămâna trecută, a fost aspru combătut din partea deputaților democrați, antisemiți și Cehii tineri sub cuvînt, că prin acel proiect s'ar promovă numai interesele Ungariei cu dauna Austriei. Proiectul s'a străpus spre studiere unei comisii de 48 membri.

Rutenilor din Galiția după lupte politice îndelungate le-a succedat a es-

operă, ca auctoritățile publice să rezolve în limba și cu scrisoarea rutenă afacerile partidelor rutene.

Italia.

Crisa financiară, în care se află Italia, face perpetuă și criza ministerială. Ministrul Giolitti, care s'a prezentat camerei deputaților în 25 Maiu, promite în programul său restabilirea echilibrului în finanțe prin reducerea cheltuielilor, după ce știe, că fiindu puterile țerei desecate, dările nu se mai pot urca; declară, că pre sama armatei se vor procura numai lucrurile cele mai indispensabile, și că Italia aderă la tripla alianță ca la cea mai sigură garanță a păcii europene, și în fine rîgă camera, să voteze bugetul. Camera a ascultat cu răcătă enunțările ministrului-președinte. Din 367 deputați numai 169 s'au decherat pentru minister, 160 au votat contra lui, era 38 au absentat. Convingându-se dl. Giolitti, care a condus opoziția în resturnarea cabinetului di Rudini, că nu dispune de majoritate în parlament, și că senatul încă îi este contrariu, și-a dat dimisiunea. Dară regele nu i-a primit-o.

Francia.

Duminecă s'au adunat mai multe cete de revoluționari la mormintele federaliștilor căduți în luna lui Maiu 1871 la Pere la Chaise, unde au inscenat o demonstrațiune desvelind mai multe flamure roșii, ținându vorbiri revoluționare și strigându: „Să trăască comuna.” Ministrul Loubet, care cu atâta zel persecută biserică și pre ministrul ei cei devotați, este neputincios față cu agitațiile revoluționare.

Correspondințe.

Câmpie (Arhidieceasă) în Maiu 1892.

Onorată Redacțiune!

Trecîndu deja ierna cu nopțile sale lungi, noi cești dela sate încă am trecut preste timpul, în care putem, cevași mai liberi, să ne dedicăm din când în când unor și altor meditații, dela cari nu se poate dispensa neodihnită minte omenescă. Din asta cauză răspunsul meu afirmativ la întrebarea, că o altă ajutorare scoposă a preoțiilor noastre ore n'ar fi posibilă? ce în corespondința trecută, — vorbindu despre îmbunătățirea stării materiale a preoțiilor nostri, — a rămas neresolvată, numai acum pot, să-lu desfășur. Vă rog dar, faceți puțin loc în colonele prețuitei „Uniri” armatorilor orduri.

Cîndu e vorbă de ore cari interese lumesci, nu este om, care să nu fie gata a-și da și cel mai de pre urmă cruceriu pentru apărarea lor. Apelăz la judecători, pre lângă cari face, să se întrepună pentru el omenii cu influință; chiaru dreptă să-i fie cauza, se folosese de mituir și donuri; ba nefindu versat în ale legilor și temîndu-se, că nu-și va pute reprezenta cauza în persoană cu destul succes, conduce pre cel mai renumit avocat cu onorare, cari de multe ori întrecu valoarea obiectului de interes.

Preotul, — cel puțin în parte, — încă este avocat, clientela căruia o for-

măz credincioșii parohiei lui cu interesele sale sufletesci, de cari — din considerarea și numai a promovării bunului ordi moralu dintre omeni pre pămîntu — macaru care omu cu mincea la locu nu se pote lipsi; onorariulu, ce-lu prinesce acesta însă — cu deosebire la noi în Arhidieceasă — dela credincioșii săi cu ocaziunea apărării și promovării intereselor lor sufletesci particulari, mi-se pare, că nu face onore nici clienților credincioși, nici respectivului preot; nu pote produce în clienți îndestulirea și bucuria unui succes sperat, și nu pote îndemna pre preot, să se dedice din totă inima și cu devotarea cuvenită întru apărarea și promovarea unor interese așa de mari, cum sunt interesele sufletesci.

Pentru ca să fiu bine înțelesu, să mi-se concedă a-mi ilustra cuvintele cu un exemplu. Ai o cununie, vestesci pre miri în trei zile festive în s. biserică și dai adeverință despre acesta, îi recerți între martori de deosebii, ca să me exprim cu cuvintele din canonu, despre împrumutata bunăînvoire, care o espunî într'unu contractu formalu, scrutezi matricula pentru a le sci etatea și relațiunile de consăngenitate, afinitate etc. și dai estrase matriculare, îi pregătesci pentru taîna mărturisirii, a cuminecării și a căsătoriei și-i și împărtășesci în ele, după cari toate te trezesci cu o remunerațiune, — dacă o poți numi așa, — de doi-trei floreni. Acestu lucru numai ecuitabilu nu s'ar păre a fi, cîndu și unu musicantu la macaru care ospetă de cununie încă are unu venit mare. De unde relațiunile dintre preot și credincioși considerate din punctu de vedere al stolarelor, — căci cum se vede, despre ele-mi este vorba, — a le aduce cătu de cătu aproape de stadiulu chemării lor, ar fi o cestiune, care luându-se la dezbateri n'ar pute — după modesta mea părere — de cătu să contribue cevași la îmbunătățirea stării materiale atatu de dorită a clerului nostru.

Este sciutu, că în fața grelelor sarcini publice, cari apasă astăzi poporul nostru, altmintrea destul de miseru, o urcare simțită a stolarelor preoțesci ar produce unu resensu generalu numai; dar prin statorirea celu puțin a unei uniformități, ce ar fi, să se aplice cu prudență și cu considerare și la casuri singurate, s'ar pune tot-odată capetu și multor neplăceri și disensiuni dintre preot și credincioși, escate de multe ori numai din lipsa aceleia, de care trebuie să recunoșcem, că se face prea multu abusu. Ceea ce încă ar fi unu câștigu baremu moralu nu mai puțin doritu, care ar fi de o valoare cu atatu mai mare, cu cătu s'ar înmulți într'o parohie funcțiunile preoțesci.

Lipsa sa mai bine dîșu numărul celu neînsemnat al funcțiunilor preoțesci, și acelea încă nu de ajunsu remunerate, dintr'o parohie de 2, 4—6 sute de suflete, — cum sunt celea mai multe din parochiile nostre, — s'ar păre, că este cauza, de preotul și în alegerea ocupațiunilor, fără de cari nimeni numai nu pote trăi, tot-deuna e cu predilecțiune cătră acelea, cari sunt totu odată și unu mijlocu de câștigu numai materialu, în alegerea căroru de ordinariu nu e mai scrupulosu decât unu laic, făcîndu ca apostrofarea lumii: popa să fie popă, să pară întemeiată. Înmulțirea funcțiunilor preoțesci însă nu se pote în altu modu ajunge decât prin o organizare a parochiilor, re-

ducându-se numărul acestora la minimum posibil și capabil de o susținere câtă de câtă cuviincioasă a preoțimii. Credă dar a nu fi prea cutezătorii susținându, că organizarea parohiilor ar fi o chestiune, rezolvarea căreia ne poate presta unul din mijlocele celea mai eficace, în împrejurările de față, nu numai de a îmbunătăți starea materială a preoților noștri, ci și pentru obținerea multor câștiguri morale nu mai puțină apretabile.

Acestea-mi sunt modestele păreri cu respectul la dotarea clerului nostru, cărora le-am dat expresiune publică numai în speranța satisfacerii sufletesci de a fi contribuiți și eu după debilele mele puteri la rezolvarea unei chestiuni, rezolvarea căreia e de o urgență destulă de vădită din tonul de nemulțămire cu actualitatea, ce se aude când și când din mijlocul clerului nostru, și din apretierea, cu care este întâmpinată ori ce enunțăriune în acestu respect.

Pre lângă cari primiți asigurarea deosebitului respect, ce vă conservă **B.**

S.-Șugatagă, la 28 Maiu 1892.

Clarissime Domnule Redactor!

În Sinodul diecesan ținut în Gherla în anul 1882 s'a decis, că totu la trei ani să se revadă fondurile diecesane prin reprezentanții clerului diecesan.

Fondurile diecesei Gherlei se împart în așa numitele fonduri ardeleni și ungureni, sau a părților dismembrate de către Blășii și de către Muncaci.

Veneratul cleru din acele părți la ridicarea diecesei Gherlei au adus cu sine o parte a fondurilor dobândite din diecesele, de către cari s'a despărțit; și de atunci acele fonduri se administrează deosebit sub titulele de mai sus.

Sperăm, că va veni timpul, cându fondurile acelea se vor uni și nu vor face părete despărțitoru. Zelul clerului diecesan poate să facă acesta.

Pentru revisiunea fondurilor diecesane au fost chemate comisiunile atât din una, cât și din cealaltă parte a diecesei pre 23 a l. c. la Gherla.

Ca membru alu comisiunii revădătoare a fondurilor așa numite ungurene vinu cu totă onorea a Vă face o scurtă arătare despre starea aceluor fundațiuni; sperezu, că acesta o va face ore-careva membru și din comisiunea așa numită a părților ardeleni.

Revisiunea ultimă a fondurilor diecesane s'a întâmplat în anul 1888.

În 1-a Ianuariu 1888 fondurile ungurene au constat din 59,487 fl. 34 cr., ér în 24 Maiu a. c. cu ocaziunea revisiunii s'a aflat un capitalu de 75,322 fl. 34 cr. sau în patru ani și 5 luni unu crescământu de 15,935 fl.

Noi avem patru fonduri, și anume celu viduo-orfanu menit pentru pensionarea văduvelor și a orfanilor de preoți, fondul orfanotrofial pentru înființarea unui convictu, celu diecesan pentru pensionarea preoților deficienți și ajutorarea bisericilor și acoperirea altor lipse diecesane, și celu cantoralu pentru pensionarea văduvelor cantorese.

Starea acestor fonduri cu finea anului 1891 a fost următoarea:

Fondul viduo-orfan. în capitale 53,684 fl. 34 cr.
„ orfanotrofial . . . 14,510 „ — „

Fondul diecesan 4,453 fl. — cr.
„ cantoralu 1,815 „ — „
plus 860 fl., cari s'au capitalisat din 1 Ianuariu a. c. încôce, ceea ce dă suma mai susu arătată de 75,322 fl. 34 cr.

La aceste fonduri contribuim: La fondul celu viduo-orfanu fiesce care preot beneficiat în 10 ani câte 210 fl. sau annuatim 21 fl. — La fondul orfanotrofial, fiesce care preotă 42 fl. și până la depurarea aceluia interesele de 8 %. — La fondul diecesan fiesce care preot annuatim 1 fl. — La fondul cantoralu fiesce care cantoru annuatim câte 1 fl.

În părțile acestea de totul sunt 95 parohii.

Fondurile acestea s'au înființat în 1841, cându aceste părți s'au ținut de diecesa Muncaciului, adevă sustau de 50 de ani.

Interesele tot-deuna s'au împărțit între preotesele văduve, ba s'au folosit când și când spre acestu scop — mai alesu la începutu — și bani de capitale,

Ast-fel pentru fondul viduo-orfanu obvine pre cei 50 de ani unu crescământu anual de 1600 fl.; ceea ce considerându numărul de 95 alu parohiilor este unu ofertu frumosu alu clerului.

La începutu preotesele văduve au dobândit pensiu anuală mai mică, în ani din urmă preotesele văduve mai bătrâne au dobândit annuatim 75 fl., cele mai tinere 60 fl., ér orfanii fără tată și fără mamă la oaltă 60 fl.; pre lângă acesta fiesce care orfanu a dobândit 15 fl. ajutoru anual.

Acum comisiunea revădătoare a fondurilor ungurene vădându crescământul celu frumosu, a propus a se șterge clasificarea văduvelor și a da fiesce căreia deja pre anul acesta pensiu anuală de 80 fl. și fiesce căru orfanu ajutoru anual de 20 fl. Ast-fel o văduvă cu unu orfanu va ave pensie de 100 fl.

Tot-odată s'a propus, ca și până ce s'ar pute înființ unu orfanotrofiu în Gherla, să se dea la 2—3 orfanii de preoți umblători în școle orășenesci stipendii de câte 120 fl., ér pentru 4—5 fete orfane de preoți umblători în școle orășenesci unu ajutoru anual de 50 fl.

În părțile aceste avem 36 preotese văduve dar abia două au prunci școlari, prunci celorlalte sunt în mare parte maioreni.

Asta e starea fondurilor diecesei Gherlei din părțile așa numite ungurene. Fondurile părților ardeleni sunt aproape la 120,000 mii, și ast-fel dacă vom mai calcula și interesele restante, cari se pot capitalisa, fondurile diecesei Gherlei vor ajunge preste scurtu timp la suma de 220 mii fl.

Acestu rezultatu îmbucurătoru în locul primu este a se mulțami Ilustrisimulu Domnu Episcopu Dr. Ioan Szabó, care pörtă în inima sa părintescă o grije nespuse de mare de sörtea fondurilor diecesane.

Dreptu ce fie-mi iertat, să închid raportul meu scurtu cu cuvintele de fochiare a protocolulu comisiunii revădătoare a fondurilor diecesane ungurene: „Comisiunea cu umiliț adâncă își dă mulțamita sa Ilustrisimulu Episcopu diecesan pentru zelul și îngrijirea părintescă, ce o pörtă față de starea acestor fonduri, cari cum vedem, sub părintesca și înțeleptă ocărnuire a Ilustratului Sale din anu în anu progresază spre cea mai mare bucurie și îndestulare a clerulu die-

cesan; dându tot-odată comisiunea recunoștință tuturor aceluor, cari conlucă pentru acestu scopu sântu, oftăm, că bunul Dumnezeu să-lu trăsască pre Ilustritatea Sa la mulți ani, ca să pôta vedé împlinirea dorințelor sale părintesci, pentru cari multe văduve și mulți orfanii vor cere binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Ilustratului Sale!”

Cu cea mai adâncă stimă rămân

Titu Budu,
vicarul Maramureșului.

Noutăți.

Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolitu astă sêra plécă cu trenul accelerat la Budapesta spre a luă parte la serbările jubileului de încoronare.

Esamenile cu alumnii Seminarulu teologicu din Blășii s'au ținut la 30 Maiu: „Istoria bisericescă universală” și din „Istoria particulară a bisericii române unite cu Roma”, (cursul III și IV). În 1 Iuniu a fostu esamenul din „Istoria Revelațiunii divine, Introducere în S. Scriptură și Esegese Noulu Testamentu” (cursul I și II). La ambe aceste esamene a fostu de față **Escelența Sa I. P. D. Mitropolitu** punendu fusu și întrebările alumnilor și esaminându-i. Celelalte esamene vor fi: din „Teologia pastorală, Catehetică și Didactică” în 9 a l. c. (cursul III și IV), din „Teologia dogmatică specială” (cursul I și II) în 10 a l. c., din „Liturgică” (cursul III și IV) în 13, din „Economia rurală” (cursul I și II) în 15 a l. c. din „Cântu bisericescu și Rită” în 17 a l. c., éră în 18 a l. c. se va închia anul scolasticu.

Adunarea generală a despărțimintulu Blășii alu Asociațiunii Transilvane se va ținé, după cum amu fostu anunțat, Lună a două și de Rusali în *Cenade*. La 9 ore va fi S. Liturgie. După S. Liturgie se va deschide adunarea. După adunare la 1 1/2 ore va fi prânđu comunu. După prânđu va fi excursiune la pădure, éră sêra reprezentație teatrală urmată de jocu. Participarea la mēsa comună va costă de persoană 1 fl. Întrarea la teatru și la petrecere 50 cr. de persoană. Toți cei ce se interesază de prosperarea Asociațiunii sunt rugați a se înfășă la adunarea acesta.

Maialu. Reuniunea pompierilor din *opidulu Blășii* Duminecă în 29 Maiu a aranjat o petrecere de vară în Berculu mitropolitianu. Petrecerea a fostu destul de cercetată și animată. Venitul e destinat pentru fondul Reuniunii.

Promovări la Universitatea din Clușii. Candidatul de profesor dlu *Ioan Nicoră*, după ce în 25 Maiu a trecut rigorosul de doctorat cu laudă, Sâmbătă în 28 Maiu a și fostu promovat la gradul de doctoru în filosofie. — Totu Sâmbătă a fostu promovat și dlu *Mateiu Ileni* (din Zagra în ținutul Năsăudulu) la gradul de doctoru în medicina universală. Felicităm pre tinerii promovați.

Sântire de biserică. În 12 a l. c. la 9 ore a. m. se va celebră *sântirea solemnă a bisericii gr. cat. din Culeșulu-magiaru*. După terminarea ceremoniilor religiose va fi unu banchetu comunu și se va aranjă o petrecere de vară în folosul școlei și bisericii gr. cat. locale.

Melchisedec, Episcopul de Roman, după unu morbu mai îndelungat a reposat la 28 a l. c. Elu a fostu unul dintre cei mai de frunte prelați ai bisericii gr. or. din România. Elu a dezvoltat și o însemnată activitate literară, pentru care a fostu alesu membru alu „Academiei române”. S'a distinsu cu deosebire ca inimicu neîmpăcatu alu Bisericii catolice. Dumnezeu să-lu ierte!

Cast de mörte. *Teodoru Moldovanu*, parochu în Posmuș (tractul Fărăgăulu), a reposat în 24 Maiu în etate de 68 ani, după ce a servit la altariulu Domnulu 46 ani.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericii române din Ungaria și Transilvania, dară mai ales din părțile bănățene ale diecezei Lugoșului.

III.

Unirea în Slavonia, Croația, Ungaria și Transilvania după scoterea Turcilor.

Între ast-felul de împrejurări binecunoscute, că principiul Transilvaniei ca adică aprigi al protestantismului și asupritori al bisericii catolice cu ajutorul și sub scutul Turcilor pururea s'au luptat în contra drepturilor casei habsburgice, au inițiat și agitat rebeliunile¹⁾; era de altă parte, că pre lângă asuprirea coranului, intoleranța calvinică a cauzat starea cea tristă a bisericii catolice: spre a-și asigura și întări domnia sa în părțile reocupate dela Turci, una dintre grijile sale principale a fost, ca deodată cu sistemizarea militară și cu organizarea administrativă să organizeze și să întărească și relațiile bisericii catolice, și încă cu atât mai virtuos, de-orece însăși casa domnitoare fiind cu sufletul adică bisericii catolice mai multă încredere punea în poporele bisericii catolice, decât în poporele adicte altor confesiuni.

Împăratul Leopold în luna lui August 1693 în biserica S. Ștefan din Viena face acel vot solemn, că din mulțămire către Dumneșeu, care l-a ajutat a raporta învingeri în contra Turcilor, va repăra toate bisericile catolice ruinate prin Turci în Ungaria și în alte părți ale țerei, va dota preoimea și va apăra și promova drepturile bisericii.²⁾

Că acest vot din partea împăratului după putință s'a și împlinit, arată dispozițiile și faptele istorice săvârșite sub domnia aceluia. Ca exemple:

Fie în Ungaria propriu zisă, fie în Transilvania, ori în părțile Sirmului, Slavoniei, Bosniei, Croației, fie în Bănățu, de locuri câtă s'au reocupat dela Turci ori dela rebeli acele provincii, biserica catolică își începe a recăștiga jurisdicțiunea, privilegiile și domniile sale mai înainte posesede, se face dispoziții dela curte pentru restaurarea episcopatelor, reînființarea parohiilor desolate, redobândirea bisericilor ocupate prin calviul, cu un cuvânt pentru refrângerea protestantismului îngâmflat și pentru întărirea bisericii catolice.

Spre ajungerea acestui scop curtea imperială împreună cu consilierii săi civili și bisericesci, în frunte și sub conducerea Cardinalului Kolonich, aruncară privirea asupra bisericii orientale, constatătoare din Români, Sârbi, Ruteni, Slovaci, Bulgari și alții, ca pre aceia să-l readucă în sinul mamei biserice catolice.

Așa se întâmplă acesta la 1600 cu Rascianii, Ilirii sau Valachii (români) emigrați din Turcia cu Archimandritul Simeon Vratanya și cu câțiva călugări și așezați în Croația și Slavonia. Acest Archimandrit după ce prin mijlocirea capelanului german cu numele Martin Dubroviciu din Ivanič primii s. Unire, și la 1607 prin Archiepiscopul Corinthului Cosma se sânti de episcop și căpeta canonisare dela Pontificale Paul al V-lea (1611) și confirmare dela împăratul Ferdinand la 1612, sub protecțiunea casei habsburgice întemeiază episcopia unită a Svidnițului, carea între multe vicisitudini și atacuri din partea Archiepiscopului sârbesc Arseniu Cernoviciu, în fundatiunea sa originară se susțin până la an. 1777, când scaunul episcopesc antic din Marcia

¹⁾ Cfr. Proiectul și opiniunea din 1685 despre reintocerea calvinilor în sinul bisericii catolice în Colecțiunea Hevenesy T. IX. pag. 279—280 la Barițiu o. c. T. I. pag. 704; Antoniu Ganoczy »Episcopi Varadinenses« Viennae 1776. Pars II. pag. 323 seq.
²⁾ Simon »Epitome Chron. Regni Hung. pag. 556—557 la Oltványi o. c. pag. 17; I. Ad. Schenkelius Diarium Leopoldi I. Vien 1702. Cfr. Decretul îmbrătesc din 9 Aprilie 1701.

se strămută la Crișu, unde și până azi există episcopie unită.³⁾

Când imperialii la 1687 ocupă Slavonia și Sirmul, și comandatele contele Dinnewald aședă ostași în orașele mai de frunte, împăratul Leopold I. prin rescrisul său din 9 Nov. 1688 nu numai că regulază trebile bisericii catolice de acolo, asemnându 1200 fl. anual episcopilor rom. catolici dela Cinci-Biserici (Pécs) și din Bosnia, cari forma drept de jurisdicțiune la acea provincie, era episcopilor de rita grecescu 600 fl.; fără prin conlucarea Cardinalului Kolonich, a episcopului dela Cinci-Biserici și a deregătorilor administrativi o parte a poporului gr. or. din acele locuri primesce Unirea, și la 1688 căpeta de episcop unit pre Longin Baič, însă numai ca vicariu al episcopului rom. catolicu,⁴⁾ până ce erași prin intrigele Archiepiscopului Cernoviciu acea episcopie la 1723 a încetat, și partea rămasă unită s'a încorporat în episcopia de azi a Crișului din Croația.⁵⁾

În partea superioară a Ungariei deja la 1640 mulți Ruteni și Români împreună cu episcopul Basilu Tarasoviciu s'au întors la Unire. Acesta însă prin maltratare tiranică calvinică a deregătorilor principelui Georgiu Rakocii II (1643—1680) erași se nimicesce, însă numai pre un timp scurt, pentru că următorii lui Tarasoviciu cu numele Petru Partenie, alesu la 1649 de episcop al Muncaciului, cu un număr considerabil din cleru erași îmbrășează Unirea, și clerul rutenu unit cere dela Pontificale Inocențiu al X-lea confirmarea episcopului Partenie alesu și întărirea prin împăratul Leopold I.

Acesta se întâmplă chiar pre acel timp, când în Marmatia sub superintendentele calvinu Georgiu Csulay⁶⁾ o parte mare dintre Români din jurul Sigetului-Marmatiei în frunte cu protopopul Simeon Petrascu trecu la calvinism.⁷⁾

După ce numitul Partenie prin Mitropolitul Alba-Iuliei Ștefanu Simonovici în prezența și cu conlucarea alor altor doi Arhiepiscopii gr. or. Gregoriu Moldavensis și Sava Bistrensis⁸⁾ se chirotonese de episcop unit, Primatul Ungariei în calitate de Legat pontificalu cu dtu 22 Iuliu 1655 îl întăresce de episcop unit al Rutenilor, dându-i jurisdicțiune preste Rutenii din Muncaci, comitatele Bereg, Szabolcs, Ugocia, Satmare, Zemplin, Ung, Abaujvár, Șaroșu, Torna, Szepes, Gómör și în alte locuri, cari prin Primatul i-s'ar designat. Măcar că puterea acestui episcop s'a restrâns numai preste Rutenii uniți, dară acela, cât și succesorii lui au exerciat jurisdicțiune și preste Români din acele comitate și o parte din comitatele Bihariei și Crasnei.⁹⁾ Episcopii uniți ai Muncaciului însă până la 1777 au rămas numai Vicari apostolici supuși Episcopului latin din Agria.

¹⁾ Pray »Specimen Hierarchiae Hungaricae« Posonii 1779 T. II. pag. 37, și Manuscrisul din Istoria casei Iesuitilor dela Zagabria așatoru la subscrisul.

²⁾ Cum făcuse ori voiră a face episcopatele rom. cat. cu toate episcopatele gr. cat. no-uite, ca la Muncaci, Orade, Blăși și la Svidnița.

³⁾ Joseph Fiedler »Beitrag zur Union der Walachen in Slavonien und Sirmien.« Wien 1867, Cfr. Nilles Symbolae II pag. 749 seq.

⁴⁾ Despre acesta se afirmă, că mai târziu s'a făcutu catolic.

⁵⁾ Cronica lui Șincai la 1652; Tóth Ferencz o. c. pag. 290.

⁶⁾ După eversiunea episcopiei Milcovului jurisdicțiunea quasi-episcopală s'au dat decanilor din Sibiu, Brașov și Bistrița preste poporenii rămași în Ardealu din dieceza Milcovului. Dintre teritorul acesteia, Scaunul Murșului și Arieșului, agnoscebat episcopum regularem Bistricensem. Unul dintre episcopii în partibus sufragani ai Milcoviei se numescu Moldavensis, Benkó Milcovia I. pag. 146—168. — Ore episcopii numiți: Bistrensis și Moldavensis la chirotonirea lui Partenie nu au fost episcopii sufragani ai Mitropolitului din Alba-Iulia, cari au avut dieceza preste poporele deficiente dela biserica catolică din fosta dieceza a Milcovului? Cfr. Pray o. c. vol. II. pag. 35.

⁷⁾ Basiloviciu o. c. Pars I. pag. 93; Nilles o. c. vol. II. pag. 840.

Abia se cuprinde Oradea-mare la 1692 prin imperiali, și se reînființază Episcopia r. cat., cându era că între preoimea și poporul român mai înainte gr. or. se făcu mișcări pentru îmbrășigarea s. Uniri.

Deja la 17 Octombrie st. v. 1692 călugărul și preotul unitu din Dobrișin cu numele Isaie împreună cu un preot român din părțile Biharei se prezintă înaintea episcopului unitu rutenu din Muncaci Iosif de Camillis (1690—1706) și în numele preoților din tractul Oradei-mari și din comitatul Biharei până la Délu-mare dechéră, că acei preoți dorescu, să primescă s. Unire. Urmarea acestora, la 1694 luna lui Ianuariu, numitul Isaie¹⁾ se denumesc de vicari episcopesc preste Români din părțile Ungariei, după ce aceluia încă din 13 Sept. 1692 fură supuși preoții din jurul Oradei-mari și Biharea. Încă înainte de denumirea lui Isaie de vicari ne întinim cu Demetriu Paulinu,²⁾ care în 6 Sept. 1693 se denumesc de Archiepiscop al Biharei.

Că pre aceste timpuri Unirea s'a lățit și în părțile Satmarului, și în comitatul Ugociei locuite de Români, se cunoșce de acolo, că de exemplu în 30 Aprilie 1690 episcopul unitu din Muncaci Iosif de Camillis vine la Satmare, și i-se supune protopopul de acolo Demetriu Monasterly cu alți 60 preoți. Acolo la 1—30 Maiu 1690 ține sinodul și publicându decretul, pune la inima Protopresbiterilor și a preoților ținerea s. Uniri, statorindu nescari puncte disciplinare pentru preoime și pentru întărirea credinței în cleru și popor. Totu atunci consacreză biserica s. Nicolae din Satmare și ordineză preoți.³⁾

Pre la 14 Sept. 1692 în districtul Avasului se constituie de Protopop Părintele Alexiu Kruszniczy, la 10 Sept. 1692 în districtul Baiei-mari de Protopop se denumesc Părintele Damianu Miculca, la 12 Nov. 1692 st. v. Păr. Luca Berleczy se constituie de Protopopul părților Satmarene dincolo de fluviul Someșului, era Visitator generalu pentru comitatul Satmarului părintele Georgiu Veliczky din Ulucu. La an. 1693 parochiu în Satmare a fost călugărul grecescu Gavrielu, era încă din 1690 se făcu dispoziții pentru încassarea decimelor pre partea episcopului unitu din Muncaci din unele locuri ale comitatului Szabolcs, unde până azi locuescu Români mestecați cu Ruteni.

Spre întregirea datelor referitoare la mișcările s. Uniri din aceste părți mai sus comemorate adnotăm încă numai două împrejurări. Anume că:

a) Archiepiscopul Atanasie din Transilvania prin scrisoarea sa de dtu 20 Iuliu 1701 îndreptată către Demetriu (Paulinu) protopopul Oradei din Ráczváros, după ce îi notifică, că fiindu la Viena, din partea împăratului prin diploma din 29 Martiu 1701 pre basa privilegiilor i-s'a conferit jurisdicțiunea preste toate comitatele și eparchiile posesede și de predecesorii aceluia-și împăratu, dreptu aceea îl provocă, ca de loc după primirea epistolei sale să adune sinodul, și împreună cu ceilalți preoți să subscrie și cu sigilul să întărească. Apoi promite, că în scurtă vreme va veni la Orade pentru comunitarea trebilor bisericesci notificându, că a trimis la ei pre Logothetulu său Ioanu,

¹⁾ Călugărul Isaia a fost de națiune greacă și compatriot cu episcopul Iosif de Camillis cu care împreună a venit din Roma în Ungaria. În luna lui Martiu 1692 gr. orientali din Debreșin l'au cerut de preot, și la 13 Sept. a aceluia-și anu fu și dispus acolo. Ca vicari episcopesc se pare a fi seșut în Căreș-mare, căci ca atare se numesc: Isaia de Caroli (Nagy-Károly), unde și azi vicariu, și este parochie unită română și rutenu. Pre la 1700 acelu călugăr a venit în țera numită a Avasului și a întemeiatu mănăstirea unită din Bicsadu. Aci însă în 15 Maiu 1703 fu omoritu. Cfr. Basiloviciu o. c. Pars II. C. XV. p. 53, 118—120.

²⁾ Pote că acesta a fost acelu preot român, care la 1692 cu Isaie călugărul s'a dus la Muncaci, ca și trimisul preoților din Biharea.

³⁾ Nilles o. c. T. II. p. 859, 860, Basiloviciu o. c. Pars II. C. XI. p. 89.

care cealalte le va spune. În urmă îi îndemna, ca câtu mai curându să vină la el. ¹⁾

b) Episcopul rom. cat. din Oradea mare Augustin Benceviciu din toate puterile se nisuesce a promovă Unirea. ²⁾ Spre acest scop la 1693 cere conlucrarea episcopului unitu din Muncaci, căruia erau supuse parochiile unite din părțile Ungariei. Acelu episcopu unitu ca și vicarul apostolicu pentru poporile de ritu grecescu din părțile Ungariei a și venit la Orade. Aci în adunarea comitatensă ținută la anul 1695 arătă și publică decretul de privilegii datu prin împăratul Leopoldu I. cu dtu 23 Augustu 1692 pentru preoții gr. or. români și ruteni, cari de se voru unii, se voru bucură de toate drepturile și privilegiile clerului catolicu latinu.

În urmarea acestora mai alesu la nisuițele episcopului latinu din Orade multu s'au întorsu la Unire atătu din jurul Oradei, câtu și din alte părți din comitatul Biharei, cari, cum vedurăm mai susu, la 1693 avură de protopopu unitu pre *Demetriu Paulinu* din Orade. ³⁾

Despre progresul acesta alu Unirii mărturisesc și epistola fostului episcopu latinu dela Orade, alesu de Arhiepiscopu la Calocsa, Emericu Csaky IV, scrisă cu dtu Poșon 3 Sept. 1712 către unu Abate și canonicu din Orade, în care dice, că cu mare plăcere a înțelesu din epistolele numitului canonicu nisuițele și rezultatele dobândite pentru unirea preoților români și predicatorilor calvini, promițendu, că dacă în viitoru s'ar mai unii atari preoți, episcopulu va dotă pre aceia din alu său, ca să potă trăi după cuviință. ⁴⁾

Ce facu *Maramureșeni*? Aceștia, cari atătu după unirea episcopului rutenu dela Muncaci, câtu și după unirea Mitropolitului Atanasie, până la 1734 avură episcopu gr. or. constituitu mai alesu prin influința calvinilor, dicu *Maramureșeni* încă se trezesc și începă a se unii.

Pre la an. 1711 episcopulu gr. or. alu Marmatiei ⁵⁾ înainte părinților Iesuiși și-a descoperit dorința, că împreună cu 700 preoți și protopopi va să trecă la unire. Deși acesta nu s'a întâmplat din cauză, că li-s'a pus unu anu ca terminu de probă a credinței sincere, ⁶⁾ totuși la an. 1715, cându episcopulu rutenu dela Muncaci *Ioan Ios. Hodermarszky* ⁷⁾ vizită părțile Marmatiei, 2 protopopi și 10 preoți primescu s. Unire, er episcopulu român gr. or. *Iosif Stoica*, denumit prin principele Apafy și cu reședința în Huszt, ⁸⁾ împreună cu notarulu său și cu alți preoți de frunte erăși numai promite, că de locu câtu se va constitui Archiepiscopu unitu în Alba-Iulia, însuși se va unii cu biserica Romei. ⁹⁾ (Va urma)

¹⁾ Nilles o. c. Vol. I. p. 388. Samuil Klein »Historiae Daco-Romanae« cap. XII în »Folia pentru Minte« an. 1862 Nr. 22.

²⁾ Acestuia este în bună parte a se ascrie, că împăratul Leopold I. la an. 1692 a edat diploma cea memorabilă pentru biserica unită. Cfr. Ganoczy o. c. P. II. p. 364.

³⁾ Preoții din districtul și diecesa Oradei încă la an. 1700 a subscriș unirea acceptată în sinodul din acelu anu celebrat la Alba-Iulia, Cfr. Sam. Klein »Histor. Valach.« c. XII.

⁴⁾ Keg'Imednek egy néhány rendbeli leveleit kedvesen vettem, s az ultosóbat eorómmal értem, hogy az anyira controvertalt installatio dolgai egyszerű szopiáktatott... Leg'ld zelusát azon oláh és kálmista praedicatorokk az uniora hozásokhau impendált fúradózását igen kedvesen s vigasztalással értem, s továbbra is specialiter recomendo, s ha netalán tán több is találkoznék olyan közölök, a kik ex ea consideratione nem reducaltathatnának, hogy subsistentiájok iránt mediumok, assecuráalom Keg'ld s ugy Leg'ld által az olyanokat, hogy ha másként accommodatiojok nem lehetne, tulajdon kevés jövedelmimből is kész lennék becstületes subsistentiájokra valót eszindallom. In reliquo. ect. Kereszturi »Compend. descriptio«.

⁵⁾ Va fi fostu dóră Metodiu Racovetzky.

⁶⁾ Nilles o. c. Vol. I. pag. 389 și 265 not. 1.

⁷⁾ 1707—1715 denumit, daru neconfirmat prin Pontifice.

⁸⁾ Aprópe 20 ani până la 1734 a guvernat poporul gr. or. din părțile de susu ale Ungariei. Elu pre sine se numesc Administratorul Mitropoliei Alba-Iulia. Cfr. Nilles o. c. T. I. p. 268 not. 3; Titu Budu »Disertațiune despre episcopu și vicarul de Maramureș«. Gherla 1891 pag. 18—21.

⁹⁾ Nilles o. c. T. I. p. 445 Atanasiu a murit la 19 Aug. 1718, deci vacanța a ținut dela 1718—1721.

Veziņas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă.

(Continuare.)

Noi ne vomu rentorce la locul sfatului, unde nădușela aerului dispare pre rindu prin crepăturile de-asupra, și vomu vedé, că Duras intr'o privință s'a înșelat amarú.

Elu s'a legănatu în sperarea, că viclenia generalului Veziņas nu va merge așa departe și nu va puté afla dela nimeni despre cugetul lui.

Și dacă Veziņas nu ar posedé atăta fineță de spiritú, póte că Duras ar fi alesu destul de bine locul pentru sfătuire.

Sentimentul de neîncredere l'a făcutu, să spioneze totu pașul lui Duras și a nepotului lui.

Uneia dintre slugile cele mai credinciose l'a încredințat Veziņas spionajul.

Și Dapix, — așa se chemá acestu servitoriu, — s'a arătat demnu de încrederea, cu care l'a onorat domnul său.

Așa pre la među de nópte a vedutu elu pre Ziraxis intrându la unchiul său cu alți doi bărbați, pre cari în întunecimea cea mare nu l'a pututu distinge bine.

Casa lui Duras din Sarmisegetusa este pre o stradă laterală. Dinaintea ei sunt doi arbori înalți și tufosi.

Dapix se sue intr'unul spre a vedé pre feréstă cele ce se voru întâmpla în lăuntrul casei.

Din totă întrevorbirea acestor patru bărbați numai locul, unde se va ține adunarea viitoare, l'a pututu auzi.

Dar atăta a fostu de ajunsu pentru elu. Las că voru vorbi ei în mijlocul munților despre lucruri multu mai interesante.

Aprigü de focul nerăbdării, ce-lu arde, fuge, sboră ca unu nebunu de bucurie la iubitul său domnu și cu lacrimi în ochi îi anunță prețioșa descoperire.

Beliducele se ridică și-lu privesce cu simpatie. Apoi îi pune mâna pre umérü și uitându-i-se drept în ochi eschémă:

„Dapix, tu ești unu servitoriu credincios. Suntü multămitu de tine, căci îți implinesci datorința.“

Dapix sărută cu mândrie și mulțămire proprie póla hainei domnului său și apoi ese.

În dorile dizei a dóua îl vedem alergându cu calul pre drumul, ce duce dela Sarmisegetusa prin munții dimprejurü.

Elu ajunge la mine chiar cu câteva ore înainte lui Duras și a conșilorü lui. După puțină orientare intră în peștera, carea o descrierăm la începutul acestei istorisirü.

Cu o mică torță de bradü intră în lăuntru și se ascunde într'o spărtură de părete după nisce colțuri mari. De aici póte vedé omul și auzi totu, ce se petrece.

Dapix a și auzitü și vedutu totul.

Nici unulu dintre cei adunați nu a presupus, că unu dușmanu e aprópe.

Adunarea se împraștie. Dapix ese acum din ascundétore și la lumina jeraticului pășese cu precauțiune spre esire.

„Uf! ce fumü nădușitoriu!“ esclamá ștergându-și sudóra de pre frunte. „De mé mai țineau în vizunia acésta afurisită, de bună samă crepam.“

Și cântându printre buze unu cântecü veselü ajunge la aerü liberü. Aci se pune pre o petró și se rađimă cu spatele de stincă privindü cugetătoriu la lucéfurulü și la dorile dimineței, ce se ivescü la răsăritü.

Preste virfulu tufșului se vede valea în totă întinderea.

Conjurațiü numai acuma disparü cu totul printre brađi.

Dapix se ridică. Cu pași lini se pogóra în vale mergendu până cam pre la mijlocul ei. Apoi se aședă lângă păruașü privindü valurile cele mici, cum se rostogolescú unele preste altele.

„Întru adevérü,“ murmură elu rum-pendü cu dinți o floricecă albastră, „până acuma norocul m'a favorisatü multu, căci să nu mé prinđă nici odată, e o minune. Ce! numai cu pelea ași piăț o întórcere a norocului. Voiü merge la generalu și voiü cere putere deplină spre a prinde pre acești trădători de patrie. Voiü sci, unde să-l aședu la odihnă.“

Apoi își ridică puținü pèrulü de pre frunte pipăindü o rană lungă nu de multü vindecată.

Unu valü de sânge îi coloréză de mânie obrazulü.

Își încléștézá pumnii săi cei osoși și mici și se încercă a se ridică murmurându:

„Acuși va sosi însă și óra rěsbunării! Atunci . . . amarü voue!“

Și plécă cu pași grăbiți la vale pre cărarea cea îngustă.

Abia dispăre la o cotitură a drumului, cându cu ceva mai la delü apare din tufșü lângă păru — Ziraxis!

Cum? Ziraxis?

Dóră cuhoscința împrejurărilor l'a făcutu, să spioneze pre spionü? Nu, căci de ar fi sciutü, că Dapix este lângă ei și aude totă sfătuirea, acesta de sigurü în același minutü ar fi fostü mortü.

Atunci singura întâmplare a datü pre credinciosulü servitoriu alu lui Veziņas în mâna nepotului lui Duras?

Da. Acea întâmplare ori sórte, carea e așa de caprițiosă cu omul, pre care acum îl înalță, acum îl umilescé.

Ridicându-lü ríde de nebunia bucuriei lui. Apăsându-lü ríde de chinurile și desperarea celui părăsitü.

Pentru-ce nu a sdrobotü Ziraxis la prima descoperire cu pumnii săi de ferü pre acestu spionü alu generalului?

Pentru-ce a rěmasü Ziraxis înapoi de cealalți tovarăși?

Eșindü din mină eră cam obositü și însătätü fórté. (Va urma.)

Bibliografie.

Az Elkeresztelési ügy vagyis a magyarországon felmerült ugynevezett elkeresztelési kérdés mikénti helyes megoldásához vezető egyedüli expediens. Irta *Dr. Lauran Ágoston*, Szent-Ágostonról nevezett kalocsai ez. apát, nagyváradi gör. szert. kath. kanonok. — Rm. D. Canonicu Lauranu a adresatü cu datulü 13 Maiu a. c. unu memoriu ministrului ungarü de culte, în care l'a propusü o modalitate pentru aplanarea conflictului produsü prin ordinațiunea din 26 Febr. 1890 în cauza matriculelorü. Dlü canonicu arată, că legea din 1868 atinge numai confesiunile recepte, eră nu biserica catolică, și că chiar de aceea nici dispozițiunile acelei legi cu privire la botezarea pruncilorü din căsătoriile mestecate nu atingü pre catolici. — Studiulü e de totă valórea. Durere numai, că cei dela putere nu vorü să primescă argumentarea dlui canonicu.

Economie.

Raportul de proprietate în Ungaria. Numărul tuturor proprietarilor de pământ în Ungaria este de 2,486,265. Dintre aceștia proprietarii mici cu câte 1—20 de jugere sunt 2.348.110 sau 94.40%. Aceștia din întreg teritoriul posedă 15.027,890 jugere sau 32% din întregă proprietatea de pământ. Proprietarii mijlocii mici, sau cei cu câte 20—200 sunt cam 118,980, fiindu scrise pe numele lor 6.731,000 jugere sau cam 14%. Adevărații proprietari de mijloc cu câte 200—1000 de jugere se află cam 13,750 și posedă la 6.660,000 de jugere sau cam 14% din teritoriul total. Marii proprietari cu câte 1000—10,000 de jugere sunt la 5000 și dispun la o altă de 14.400,000 de jugere, sau de 30% din pământul țerei. Preste 10,000 de jugere abia au vreo 200 de proprietari. Dară din realitățile acestora partea principală o formează pădurile.

Laptele vacilor tuberculose. Baug a cercat, câtă putere infectătoare are 1. însuși laptele tuberculos, 2. produsele

pregătite din el, 3. ce influență are căldura asupra laptelui tuberculos. Întâiu a esaminat laptele dela 28 vaci, din a căroră ugeră au lipsit cu desăvârșire glandulele tuberculose. Cu laptele acestor vaci a putut produce infectare în două cazuri. La golirea laptelui așezat într'un vas curat s'a observat, că cea mai mare parte a bacteriilor de tuberculosă se așază pe fund, dară și în celealalte părți ale laptelui așezat au mai rămas totuși atâți bacterii, câtă iniecați în epuri au produs tuberculosă. A preparat apoi smântână și unt din laptele vacilor, a căroră ugeră a fost atacat de tuberculosă, și toate acestea au fost infectătoare. Încălzind laptele a observat, că ferberea mare omoră bacterii. Se recomandă economilor, să fiarbă laptele bine spre a nimici bacterii, ce s'ară afla într'insul.

Cultivarea iacintului și a tulipanului în Holanda se întâmplă în măsură foarte estinsă. Nu numai agri întregi, dară chiar și părți de hotar se vedu cultivate cu acele flori, cari sunt fala Holandei. Iacintul, care numără la 500 de variațiuni, chiar

acum este în florie și împrumută ținuturilor, pre unde se cultivă, o înfățișare pitorească, răspândind un miros puternic. Ca să ilustrăm, că ce venituri însemnate aduce locuitorilor cultivarea florilor, vom aminti, că numai din comuna Bloemendaal se vindu pre anul flori și cepe de iacint și tulipan în valoare de 850,000 fl.

Arestanți ca agricultori. O parte însemnată a arestanților din Belgii sunt aplicați ca cultivatori ai locurilor morăști-nose și pustii dela confiniile belgice-holandeze. În ținuturile acestea guvernul a colonizat pre arestanți, și ca să albă cu ce îi ocupă, mai cumpără pământ. Pentru supraveghierea aloră 5000—6000 de arestanți sunt de ajuns 80 de oameni înarmați. Criminalii cei mari nu sunt puși la lucru.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Vasiliu Hossu.

(7) 7—10

Josif Gans,

fabricant și reparatoriu de mașine agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

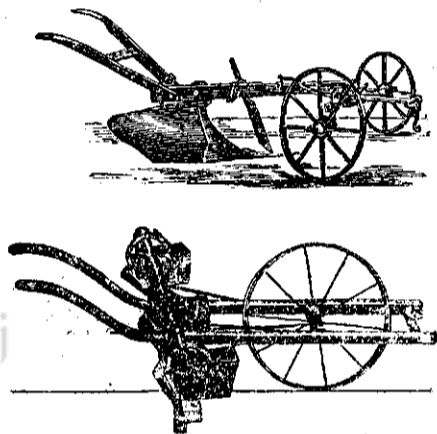
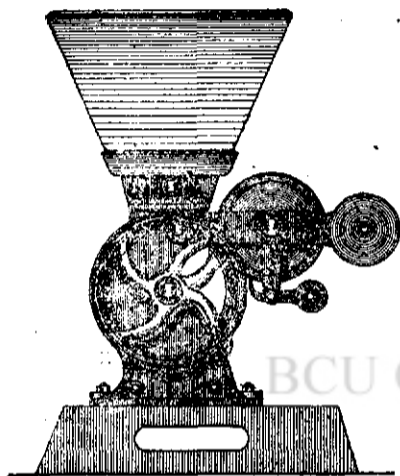
recomandă pre lângă garanță și servitiu solid și promptu depositul său de

pluguri, mașine de îmblatit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tote din fier batut.

Tote obiectele amintite se pot procura și pre lângă solvire în rate.



Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

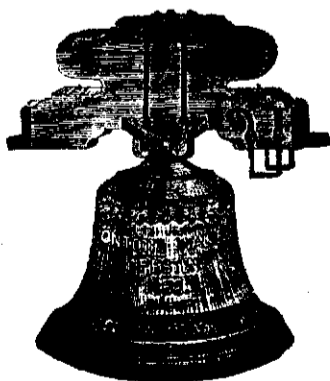
Liferant de curte
al Alteiței Sale
imp. și reg. Archi-
ducele Iosif.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recușite de pompieri, turnătorii de clopote și metal

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanoraților domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE



(4) 21—52

În care se fabrică atâtu grupuri câtă și clopote singurateice: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, într'alte și celă dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătoare scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

Preliminare de spese și Preț-couranturi se trimitt la cerere gratuită și franco.

Distins în anul 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

JOSIFU GAVORA (1) 9—26

distins cu medalia esposițională cea mare pentru lucru escelent și gust bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV, strada Vașului Nr. 17

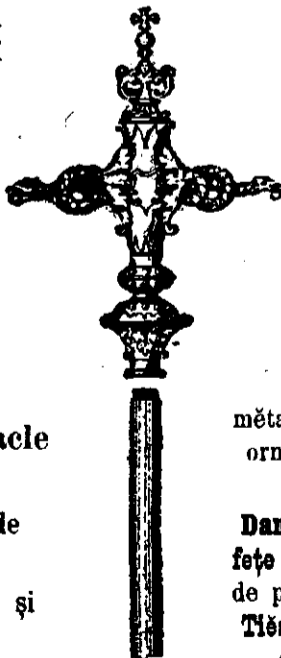
Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se pôte mai frumoșă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felone preotesce și stichare diaconesce
Flamure pentru biserică și reuniuni.
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolar, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Acurătatea mea o potă dovedi cu sute de epistole recunoscătoare. Escrieri de prețuri și preliminar de spese trimitt la cerere franco.



Primesc și efep-tuiesc ieftin repararea vestmintelor bisericesci, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.
Mare asortimentu de brodari de aur, de argint și de mêtasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate
Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scolar.
Tiesături bisericesci, damasturi etc.